

Suomen historian
käännekohtia
Talous ja ulkosuhteet
uusille urille

Kasinotaloudesta pankkikriisiin
Suuri rakennemuutos
Suomi suuntaa länteen
Ahtisaaresta Haloseen

Sinipunahallitus ja nousukausi (kasinotalous)

- 1982 valitsijamiesvaalissa SDP:n Mauno Koivisto presidentiksi.
- Koivisto nimitti 1987 kokoomuksen ja SDP:n **sinipunahallituksen**, pääministeriksi Harri Holkeri (KOK)
- Suomen pankki vapautti pääomamarkkinat 1987, joten pankit ja yritykset saivat rajoituksetta ottaa lainaa ulkomailta.
 - → Investointiaalto → riskinotto (yritykset, yksityiset) → velkaantuminen
 - → kasinotalous (pörssisijoitukset, keinottelu, nopean voiton tavoittelu myös velkarahalla)

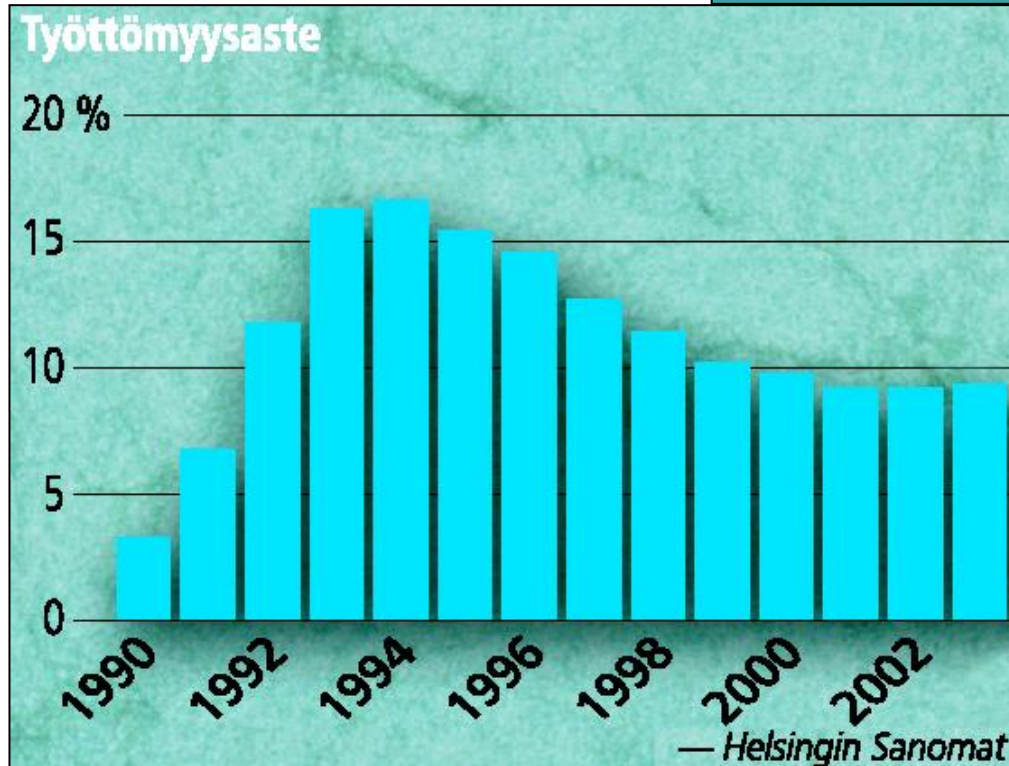
Suomen talous vajoaa suureen lamaan 1991

- hallitus hillitsi ylikuumentunutta taloutta vahvan markan politiikalla revalvoiden markan maaliskuussa 1989 (vahvistaen markan ulkoista arvoa)
- Suomi oli 1989 OECD-maiden kallein maa
- syksyllä 1990 vienti romahti ja korkea palkkataso aiheutti yrityksille kuluja -> yritysten kannattamattomuus → konkurssiaalto → massatyöttömyys
- Neuvostoliitto hajosi → idänkauppa pysähtyi ja Suomi sukelsi syvään lamaan (3v)

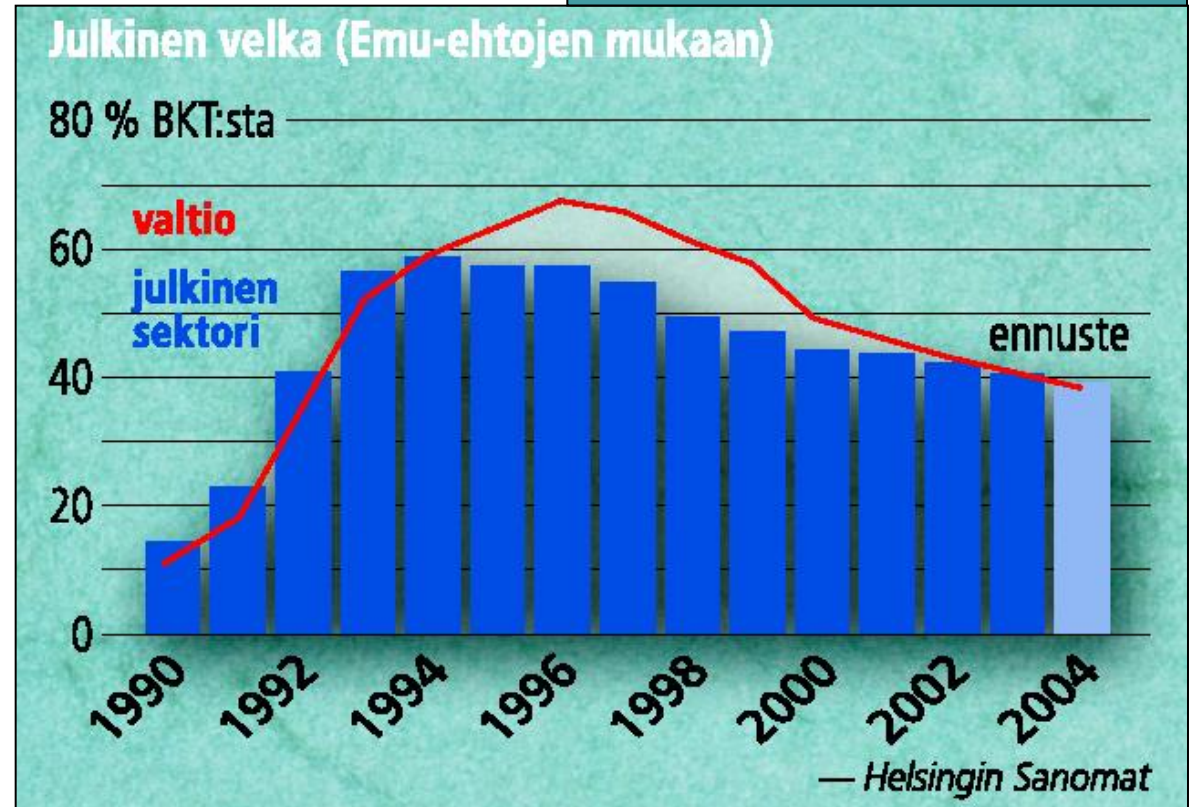
Talous ja ulkosuhteet uusille urille

Kasinotaloudesta pankkikriisiin

Työttömyysaste

Julkinen velka

Suuren laman kourissa 1991-1993

- 1991 keskustan vaalivoiton jälkeen maahan muodostettiin Esko Ahon porvarihallitus
- markan ulkoisen arvon heilahtelut poistettiin sitomalla markka EU:n laskennalliseen rahayksikköön
- talousvaikeudet heijastuivat ylivelkaantumisenä ja kahden asunnon loukkuina

Pankkikriisi

- Pankkien fuusiot:
 - SYP ja KOP sulautuivat Merita-pankiksi
 - SKOP ajautui Suomen Pankin haltuun
- Pankkituki: valtion vakuusrahasto tuki pankkeja yli 50 miljardilla markalla
- Markka kelluvaksi valuutaksi
- Valtion budjettileikkaukset: säästölait

Suuri rakennemuutos

Suurtyöttömyys ja valtion velkaantuminen:

Työttömiä yli 500 000, suuri valtionvelka

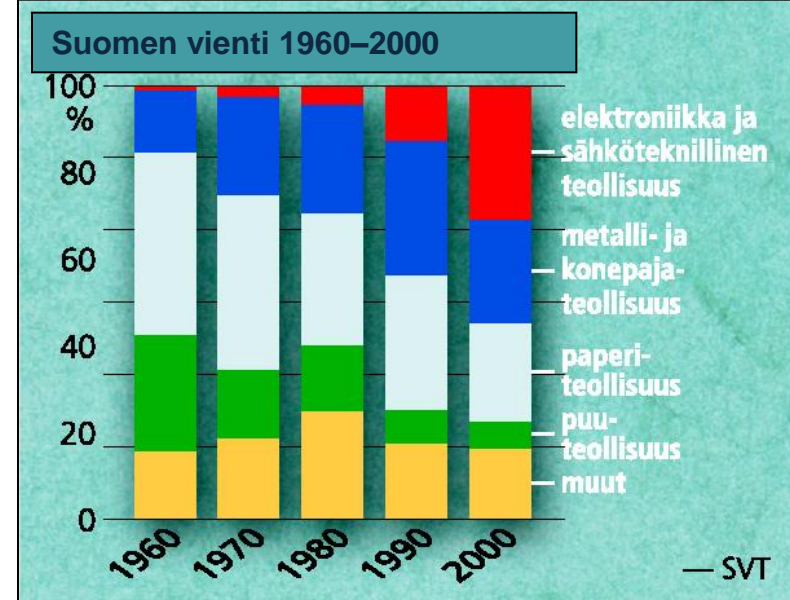
Suomi EU-jäseneksi:

EU-jäsenyysneuvottelut käytiin 1992 → päätökseen
1994 → kansanäänestys (57% puolesta) → 1995 EU-
jäsenyys

Presidentiksi Martti Ahtisaari 1994

Talousbuumi käynnistyy Nokian myötä

1994 vienti elpyi → Nokian nousu → talouskasvu →
elintason nousu ja Suomen talouden hyvät vuodet

Suomi EU-jäsenenä:

- 1995 eduskuntavaaleissa SDP sai vaalivoiton, sateenkaarihallitusyhteistyö Paavo Lipposen johdolla
- talouden kasvattamiseksi hallitus aloitti yhteistyön työmarkkinajärjestöjen kanssa saaden aikaan maltillisia palkkaratkaisuja verohelpotuksia vastaan
- Suomi aloitti EU-jäsenyyden vahvasti

Maa- ja metsätalouden suuri murros

- Pitkäaikaistyöttömyys
- Uudet työpaikat syntyivät informaatioteknologian pariin ja keskittyivät suuriin kaupunkeihin
- 1990-luvulla maa- ja metsätaloudesta katosi 90 000 työpaikkaa

Yksityistäminen – hyvinvointivaltion purku

- säästöjen vuoksi valtio ja kunnat vähensivät henkilöstöään
- ulkomaista pääomaa virtasi suomeen muuttaen suuryritysten omistajarakennetta
- valtio alkoi myydä yritystensä osakkeita ja vuonna 2002 valtio omisti enää 16 yhtiötä

Kansainvälinen yhteistyö 1989→

- keväällä 1989 Suomi liittyi Euroopan neuvostoon ja liittyi Ety-seurantakokouksissa puolueettomien ja liittoutumattomien maiden ryhmittymään
- lokakuussa 1989 Gorbatšov tunnusti Suomen puolueettomuuden
- 21.9.1990 presidentti Koivisto tulkitsi Pariisin rauhansopimuksen ehdot asevoimien rajoituksista vanhentuneiksi

Suomen päätös hankkia F-18 Hornet -hävittäjiä tehtiin keskellä talouskurimusta.

Puolueettomasta maasta sotilaallisesti liittoutumattomaksi maaksi

- Neuvostoliiton hajottua Suomi totesi YYA-sopimuksen rauenneeksi
- puolueettomuuden tilalle otettiin käyttöön käsite Suomestasotilaallisesti liittoutumattoma maana
- kesäkuussa Suomi suostui Naton perustaman NACC:n tarkkailijaksi ja vuonna 1994 Naton rauhankumppaniksi -> 4.3.2023 Nato-jäsenyys
- 2002 lähtien Suomi on osallistunut EU:n yhteisiin kriisinhallintajoukkoihin

Uusi perustuslaki vuonna 2000, presidentin valinta kansanvaalilla, presidentiksi Tarja Halonen

- SDP:n Tarja Halonen valittiin Ahtisaaren jälkeen ensimmäiseksi naispresidentiksi
- Halonen on korostanut vähemmistöjen asemaa ja globalisaation muitakin kuin taloudellisia puolia
- uusi perustuslaki vuonna 2000 vähensi presidentin sisä- ja ulkopoliittisia valtaoikeuksia ja vahvensi parlamentarismia

Käyttöön euro, Suomesta tietoyhteiskunta

- Suomen pankki sulautettiin Euroopan keskuspankkijärjestelmään 1998 ja eurot syrjäyttivät markan vuonna 2002
- uuden vuosituhannen alussa Suomesta oli tullut Euroopan johtava tietoyhteiskunta matkapuhelimien ja Internet-liittymien määrällä mitattuna

Talous ja ulkosuhteet uusille urille Ahtisaaresta Haloseen

- vuoden 2006 presidentin vaaleissa Tarja Halonen valittiin jatkamaan presidenttinä
- suuria kysymyksiä hänen toisen kautensa aikana ovat Suomen suhde Natoon sekä Euroopan Unionin perustuslakikysymys
- taloudessa askarruttavaksi tekijäksi on noussut globalisaation myötä ”kiinailmiö”

